

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3467/2021. (XI. 12.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Juhász Imre, dr. Salamon László és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Kfv.II.38.074/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Világi Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Világi Balázs) által képviselt gazdasági társaság indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alkotmányjogi panasszal élt a Kúria Kfv.II.38.074/2020/2. számú végzése ellen.
- [2] Az indítványozó az elsőfokú bíróságon 2021. április 7-én benyújtott alkotmányjogi panaszában kérte annak megállapítását, hogy a Kúria Kfv.II.38.074/2020/2. számú, az indítványozó jogi képviselőjének 2021. február 11-én kézbesített végzésével befejezett egyedi ügyben a döntés nem felel meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt rendelkezéseknek abból az okból, hogy meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben abszolút kizárási ok állt fenn. Kérte, hogy a kúriai végzést az Alkotmánybíróság semmisítse meg. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a tartalma szerint bírálta el.
- [3] 1.1. Az indítványra okot adó ügy előzményéhez tartozik az alkotmányjogi panasz szerint, hogy indítványozó közigazgatási hatósági eljárás lefolytatására irányuló beadvánnyal fordult a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatalhoz (a továbbiakban: Hivatal) 2019. szeptember 30. napján. Több kérelmet terjesztett elő, részben kapacitásdíj-visszatérítést, részben a díj jogszabálynak való megfelelése vizsgálatát, továbbá jogszabálysértő díj alkalmazása esetén jogkövetkezmények alkalmazását kérte. A Hivatal H2913/2019. számú egybefoglalt döntésének végzése az eljárást megszüntette a szállítóvezetési kiadási pontra érvényes kapacitásdíjak mögöttes jogszabályoknak való megfelelése vizsgálatára vonatkozó kérelmi elem tekintetében. Hatásköre hiányát állapította meg, mert a kapacitásdíjakat a vizsgált időszak egy részében miniszteri rendelet, más részben a Hivatal rendelete, illetőleg határozata tartalmazta és jogszabályok tartalmának vizsgálatára vonatkozóan közigazgatási hatósági eljárás nem indítható. Kifejtette azt is, hogy a kérelem részben hatósági ellenőrzés lefolytatására irányul, azonban hatósági ellenőrzésre vonatkozó kérelmet az ügyfél csak a saját ügyében, saját maga tekintetében nyújthat be, a jelen esetben azonban az ügyfél más személy által becsatolt adatokat kért vizsgálni.
- [4] Az egybefoglalt döntés határozata megállapította, hogy a kérelmező tekintetében az adott időszakban jogszerűen alkalmazták a hatályos jogszabályok szerint kihirdetett kiadási pontra vonatkozó kapacitásdíjat mint hatósági árat, és erre tekintettel a visszatérítésre vonatkozó kérelmet elutasította. Az indítványozó külön-külön az egybefoglalt döntés végzésével és határozatával szemben is keresetet terjesztett elő. Mindkét keresetében elsődlegesen a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 89. § (1) bekezdés

- a) és b) pontja alapján, valamint 92. § (1) bekezdése alapján kérte a hivatal döntéseinek megsemmisítését és a Hivatal új eljárásra kötelezését, másodlagosan pedig meghozataluk időpontjára visszamenőleges hatállyal azok hatályon kívül helyezését és a Hivatal új eljárásra kötelezését, továbbá perköltségekben marasztalását.
- [5] A két per a Fővárosi Törvényszék előtt 101.K.700.056/2020. és 101.K.700.057/2020. számon indult.
- [6] A 101-es számú törvényszéki tanács elnöke a perek megindításakor dr. Sz. J. bíró volt. Az aláírásával ellátva vette kézhez az indítványozó mindkét perben az egyaránt 2020. február 17. napján kelt és egyaránt 6. sorszámmú, az indítványozó (ott felperes) igazolási kérelmének helyt adó, és a Hivatalt védírat előterjesztésére felhívó végzéseket. Egyaránt 2020. március 9. napján, 10–11. sorszámon kelt mindkét per idéző végzése. Mindkét perben 2020. június 9. napjára (10.00, illetve 11.00 órára) tűzött tárgyalási határnapot a 101-es tanács. A végzéseken a törvényszéki tanács elnökének aláírása szerepelt. A két per tanácsváltást követően 106.K.701.056/2020 és 106.K.701.057/2020 számokon, majd a perek későbbi egyesítésére figyelemmel 106.K.701.056/2020 számon folyt tovább.
- [7] A Fővárosi Törvényszék végül ítéletében megállapította, hogy a Hivatal határozata a kereseti kérelem által vitatott körben nem jogszabálysértő, ezért az indítványozó keresetét a Kp. 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján elutasította.
- [8] Az indítványozó a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kp. 115. § (1) bekezdése alapján, és arra kérte a Kúriát, hogy a felülvizsgálni kért jogerős határozatot a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alapján úgy változtassa meg, hogy a megtámadott közigazgatási cselekményt – azaz a Hivatal mint alperes H2913/2019. számú egybefoglalt döntése végzésének, továbbá határozatának meghatározott részeit – megsemmisíti, és a Hivatalt mint közigazgatási szervet új eljárás lefolytatására kötelezi. Az indítványozó másodlagosan a felülvizsgálni kért jogerős határozat egészének hatályon kívül helyezését kérte a Fővárosi Törvényszék új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasításával.
- [9] A felülvizsgálati kérelem befogadhatóságának okaként az indítványozó a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pontjának aa) és ab) alpontjaiban foglaltakat jelölte meg.
- [10] A Kúria az ügyben a felülvizsgálat érkezését követően elsőként keletkező irattal, a Kfv.II.38.074/2020/2. számú végzéssel határozott a felülvizsgálati kérelem befogadásának kérdésében. A 2021. január 27. napján kelt végzést, melyben a Kúria a felperes (jelen eljárásban indítványozó) felülvizsgálati kérelmének befogadását megtagadta, az indítványozó 2021. február 11. napján vette át.
- [11] A végzés szerint az ellen a Kp. 116. § d) pontja alapulvételeivel felülvizsgálatnak nincs helye. E rendelkezés alapján az eljárás a végzés meghozatalával befejezettnek tekinthető. A Kúria tanácsának az egyik tagja előadó bíróként az a bíró volt, aki a 101-es törvényszéki tanács elnöke volt a felülvizsgálattal érintett ügy megindításakor.
- [12] 1.2. Az indítvány értelmében az Abtv. 29. §-a szerinti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség az, hogy olyan bíró vett részt a perorvoslati eljárásban és a végleges döntés meghozatalában, aki az eljárási szabályok alapján nyilvánvalóan ki volt zárva a perorvoslat elintézéséből (vele szemben abszolút, objektív kizárási ok állt fenn), ami az alkotmánybírói gyakorlat alapján a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogot sérti a pártatlanság sérelme miatt.
- [13] Az alkotmányjogi panasz számos alkotmánybírói határozatra és a Kp. szabályaira utalás mellett kifejtette: a közigazgatási perek sajátossága, hogy a jogerős ítélettel szemben a Kúria elé terjesztett felülvizsgálati kérelmek esetében a Kúria az érdemi felülvizsgálatot megelőzően a Kp. 118. §-a alapján határoz arról, hogy a felülvizsgálati kérelem befogadható-e. Abban az esetben, ha a Kúria a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadja, az erről szóló végzés meghozatalával az eljárás gyakorlatilag befejeződik, hiszen a Kp. 116. § d) pontja kizárja a végzés elleni fellebbezést. Az ilyen, alaptörvény-ellenesen meghozott végzés jogellenesen zárja el a jogkeresőt attól, hogy a felülvizsgálati eljárásban a legfőbb bírói fórum orvosolja az ügy érdemének elbírálása során a közigazgatási szerv és az alsóbb fokon eljáró bírói fórum(ok) által vétett hibákat.
- [14] A panasz szerint az alkotmányjogi panasszal támadott végzés az indítványozónak a pártatlan bírósághoz és a tisztességes eljáráshoz való jogát sérti.
- [15] A Kúria Kfv.II.38.074/2020/2. számú végzését, vagyis az alkotmányjogi panasszal támadott végzést meghozó kúriai tanács tagja volt előadó bíróként az bíró, aki az ügyben első fokon – a Fővárosi Törvényszék tanácselnöként – már eljár az ügyben. A Kp. 10. § (2) bekezdése szerint „A perorvoslat elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a perorvoslattal támadott határozat meghozatalát megelőző bírósági eljárásban részt vett.”

- [16] A Kp. 10. § (5) bekezdés szerint „[a] kizárási kérelem bejelentésére és elintézésére egyebekben a polgári perrendtartás szabályait kell megfelelően alkalmazni”.
- [17] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 15. § (1) bekezdése első mondata szerint „[a] bíró a bíróság elnökének köteles – a kizárási ok megjelölésével – haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok áll fenn”.
- [18] A (2) bekezdés szerint „[a] kizárási okot a fél is bejelentheti. E bejelentésnek az eljárás bármely szakaszában – az eljárást befejező határozat meghozataláig – van helye.” A Pp. 16. § (1) és (2) bekezdések szerint „[a] bíróság hivatalból ügyel arra, hogy kizárt bíró vagy bíróság az eljárásban ne vegyen részt. Kizárási ok esetén a kizárást a bíróság elnöke hivatalból kezdeményezi. ”
- [19] A volt törvényszéki bíró a Fővárosi Törvényszék elsőfokú eljárásában tanácselnökként járt el az ügy átszignálásáig, majd a perorvoslat elintézése során a Kúria tanácsának előadó bírója volt, elmulasztotta a Pp. 15. § (1) bekezdése szerint bejelenteni a vele szemben fennálló kizárási okot. Azonban a kizárási okot a kúriai tanács másik két tagjának is észlelnie kellett volna. A Pp. 16. §-a hivatkozott rendelkezései mindenképpen csorbát szenvedtek, akár azért, mert a tanács három eljáró – köztük a kizárással érintett – tagja egyike sem észlelte a nyilvánvalóan fennálló kizárási okot, akár mert észlelték, de nem tettek semmit a kizárási ok megszüntetéséért.
- [20] A panaszbeadvány szerint a Kúria végzése sérti az indítványozó pártatlan bíráskodáshoz fűződő jogát és a tisztességes tárgyaláshoz fűződő jogát azáltal, hogy a kúriai tanácsban olyan bíró járt el, aki az elsőfokú eljárás során igazolási kérelemnek adott helyt, védirat előterjesztésére hívta fel az alperest és tárgyalást tűzött ki, azaz „aki a perorvoslattal támadott határozat meghozatalát megelőző bírósági eljárásban részt vett”, majd részt vett a perorvoslat elintézésében is.
- [21] Az indítványozó utalt arra, hogy az Alkotmánybíróság a következetesnek tekinthető gyakorlata szerint akkor semmisítette meg a támadott ítéleteket kizárt bíró eljárása miatt, ha a kizárt bíró olyan ítélet meghozatalában vett részt, mely végleges volt, vagyis további jogorvoslat nem követte, míg ha sor került a döntés revíziójára, az Alkotmánybíróság nem állapította meg a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét. Jelen ügyben a kizárt bíró olyan határozat meghozatalában vett részt, mely végleges volt, vagyis további jogorvoslat nem követte. Az alkotmánybírósági gyakorlat alapján mindez megalapozza a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, ezáltal az indítvány befogadását és a támadott végzés megsemmisítését.
- [22] A beadvány felidézte, hogy a 3165/2019. (VII. 10.) AB határozatban az Alkotmánybíróság áttekintette a pártatlan bíróhoz való jog tartalmát, és az abból levezethető alkotmányos követelményeket. A határozat indokolásának [50] bekezdésében rögzítette az Alkotmánybíróság, hogy „[a] pártatlanság követelményének tényleges érvényesülését elsődlegesen az eljárási törvényekben megfogalmazott kizárási szabályok garantálják”.
- [23] A panasz azzal is érvel, hogy az általános bírói gyakorlat szerint a felülvizsgálati kérelem befogadhatóságának tárgyaláson kívüli elbírálása és a határozat meghozatala előtt nem értesítik a peres feleket arról, hogy milyen személyi összetételű tanács bírálja el a kérelmet. A tanács tagjainak személyéről a peres felek akkor értesülnek, amikor a felülvizsgálati kérelem elbírálása tárgyában meghozott végzést számukra kézbesítik. A tisztességes eljáráshoz való jog ebben az esetben azért is sérül, mert az eljáró bíró vagy tanács tagjaival szemben esetlegesen fennálló szubjektív vagy objektív kizárási ok miatti kizárási indítványt csak később lehet(ne) előterjeszteni, mint hogy az eljáró bíró vagy tanács már az ügyben eljár, például végzést hozott. Mivel ebben az esetben a végzés arról rendelkezett, hogy a Kúria a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadja, a végzés eljárást befejező határozatnak minősül, hiszen a végzéssel szembeni felülvizsgálat lehetőségét a Kp. 116. § (2) bekezdése kizárja. A Kúria ezzel az elbírálási móddal is megsérti a törvényes bíróhoz, és pártatlan ítélezéshez és ez által a tisztességes eljáráshoz való jogot, amely jogsértést már a fél végzés kézbesítése utáni bejelentése sem orvosolhatja.
- [24] 2. A panasz szerint a Kúria eljárása teljesen kiüresíti az Alaptörvényben rögzített tisztességes eljárásra és a pártatlan bíróságra vonatkozó alapjogokat. Nem lehet tisztességes az eljárás, ha bíróságnak úgy van lehetősége egy ügy elbírálást véglegesen lezáró döntést hoznia, hogy objektív kizárási kötelezettséggel érintett bíró vagy tanács jár el. Hasonlóképpen teljesen tartalom nélküli válik a pártatlan bírósághoz való jog, ha a bíróságnak lehetősége van egy ügy elbírálását véglegesen lezáró döntést hoznia olyan esetben, amikor az eljáró bírót hivatalból ki kellett volna zárnia az ügyből, és amely kizárást elmulasztásával szemben jogorvoslati lehetőség sincsen.

II.

[25] 1. Az Alaptörvény indítvány felhívott szabályai szerint:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[26] 2. A Kp. szerint:

„10. § [Kizárás] (2) A perorvoslat elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a perorvoslattal támadott határozat meghozatalát megelőző bírósági eljárásban részt vett.”

„36. § [A polgári perrendtartás egyéb általános szabályainak alkalmazása] (1) A polgári perrendtartás szabályait kell alkalmazni [...] g) a mulasztásra és annak igazolására,”

„115. § [A felülvizsgálat alapja és eljárási szabályai]

(1) A jogerős ítélet ellen jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással felülvizsgálati kérelmet terjeszthet elő a fél, az érdekelt, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.

(2) A felülvizsgálatra a fellebbezésre vonatkozó szabályokat az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell megfelelően alkalmazni.”

[27] 3. A Pp. szerint:

„149. § [A mulasztás, a mulasztás jogkövetkezményei] (1) A fél az elmulasztott perbeli cselekményt – ha e törvény másként nem rendelkezik – többé hatályosan nem teljesítheti, az elkésetten teljesített perbeli cselekmény hatálytalan. A bíróság az elkésetten teljesített perbeli cselekmény hatálytalanságának tényéről az érintett felet értesíti, kivéve, ha e törvény az elkésett perbeli cselekmény visszautasítását írja elő.”

„150. § [Az igazolás célja, az igazolás kizártsága] (1) Ha a fél vagy képviselője valamely határnapon önhibáján kívül nem jelent meg, vagy valamely határidőt önhibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – igazolással orvosolhatók.”

„153. § [Az igazolási kérelem elbírálása] (1) Az igazolási kérelem tárgyában az a bíróság határoz, amelynek eljárása alatt a mulasztás történt, fellebbezési határidő elmulasztása esetén a másodfokú bíróság.

[...]

(4) Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyt ad, a mulasztó által pótolta cselekményt úgy kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna, az elmulasztott határnapon tartott tárgyalást pedig a szükséges keretben meg kell ismételni. Az új tárgyalás eredményéhez képest az elmulasztott tárgyalás alapján hozott határozat hatályban tartása vagy teljes, illetve részbeni hatályon kívül helyezése kérdésében is határozni kell.”

III.

[28] 1. Az Abtv. 56. § (1) szerint az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról.

[29] A (2) bekezdés kimondja, hogy a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

[30] A (4) bekezdés úgy szól, hogy a befogadott alkotmányjogi panaszt – érdemi vizsgálatra – az előadó bíró az ügy érdemi elbírálását az Alkotmánybíróság ügyrendje szerint végző állandó tanács elé terjeszti.

- [31] Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése szerint az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet a testület elé terjesztheti.
- [32] 2. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt határidőben nyújtotta be [Abtv. 30. § (1) bekezdése].
- [33] A panasz a határozott kérelem feltételeinek megfelel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], tartalmazza ugyanis azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont, Abtv. 26. § (1) bekezdés]; az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]; kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [34] 3. Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy az indítványozó érintettségének a fennállása megállapítható-e a jelen esetben. Az indítványozó érintettségét az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja megalapozza, hogy a bírósági eljárásban fél volt.
- [35] 4. Az Alkotmánybíróság a panaszt a tartalma alapján bírálta el. Az alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet illetően kérdés az, hogy alaptörvény-ellenes-e a pártatlanság sérelme miatt a bírói döntés, ha olyan bíró vett részt a végleges döntés meghozatalában a perorvoslati eljárásban, aki az eljárási szabályok alapján nyilvánvalóan ki volt zárva a perorvoslat elintézéséből (vele szemben abszolút, objektív kizárási ok állt fenn).

IV.

- [36] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [37] 1. Az Alaptörvénynek azt a szabályát, amely a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogról szól, az Alkotmánybíróság több döntésében értelmezte.
- [38] A 3046/2019. (III. 14.) AB határozat értelmében a pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján is – az eljárás alá vont személy iránti előítélet-mentesség és elfogultlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében (ABH 1995, 346, 347). A pártatlanság kérdését objektív és szubjektív nézőpontból egyaránt vizsgálni kell. A pártatlanság egyrészt azt a követelményt támasztja, hogy a bíróság tagjai személyes előítéletektől mentesek legyenek, másrészt – objektív nézőpontból vizsgálva – megvan-e a pártatlanság megfelelő látszata [vö. 67/1995. (XII. 7.) AB határozat, ABH 1995, 346; 32/2002. (VI. 4.) AB határozat, ABH 2002, 153; 17/2001. (VI. 1.) AB határozat, ABH 2001, 222] {3109/2013. (V. 17.) AB végzés, Indokolás [7]; 3343/2017. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [39] A 14/2002. (III. 20.) AB határozat értelmében a szubjektív nézőpont az eljáró bíró személyes magatartásának, hozzáállásának a vizsgálatát jelenti, például azt, hogy volt-e az eljárás során olyan megnyilvánulása, amelyből a pártatlanságának hiányára lehet következtetni. Az objektív nézőpont pedig a bíró személyes magatartásától független körülmények értékelését jelenti, e körben azt kell vizsgálni, hogy fennáll-e jogos, indokolt, objektíve igazolható oka a pártatlanság hiányának a feltételezésére. A pártatlanság követelménye azt az elvárást támasztja a bíróval szemben, hogy döntését kizárólag objektív tényekre alapítsa, és ne engedje, hogy bármely más, e tényeken kívüli körülmények az ítélező tevékenységét befolyásolják, tehát, hogy „a megítélendő ügy tekintetében ne rendelkezék előítéletekkel, másfelől pedig az ügyben szereplő egyik fél javára, avagy hátrányára se legyen elfogult” {3080/2018. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [21]}. Továbbá az eljárásnak olyannak kell lennie, amely a pártatlan, elfogultságmentes ítélezés tényét közvetíti az eljárás résztvevői és a társadalom felé.
- [40] Az alkotmánybírói vizsgálat jellegét érintően pedig emlékeztetni kell arra, hogy azokban az ügyekben, amelyekben kétség támad a bíró pártatlansága tekintetében, az eljárás alá vont személy kételye fontos ugyan, de a döntő jelentőségű körülmény mégis az, hogy ez a kétely objektív szempontokkal igazolható-e {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [32]; 3038/2017. (III. 7.) AB végzés, Indokolás [24]–[25]; 3185/2017. (VII. 14.)

AB végzés, Indokolás [21]–[22]; legutóbb: 3080/2018. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [21]]. A „pártatlanságot csak akkor lehet megalapozottan kétségbe vonni, ha a pártatlanság hiányának kézzelfogható jelei merülnének fel az eljárás során” {3243/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [30]}.

- [41] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor döntéseiben következetesen hangsúlyozza, hogy miután nem törvényességi szempontú vizsgálatot végez, és nem egyszerű felülvizsgálati fórumként jár el, az esetleges eljárási hibák, jogértelmezési, ténymegállapítási kérdések nem vezetnek a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapítására {lásd például hatásköri/illetékességi kérdések kapcsán: 3063/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [11]; 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [33]; 3305/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [70]; az eljáró bírói tanács tagjaiban bekövetkezett változás kapcsán: 3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [32]; kizárási ok fennállása miatti átszignálás kapcsán: 3138/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [8]; szabadságolás miatti átszignálás kapcsán: 3118/2019. (V. 29.) AB határozat, Indokolás [32]; vesd össze még: 3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [45]–[46]; 3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [42] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza ezért: „Az eljárás egyes elemeinek törvénysértő volta önmagában nem eredményez szükségképpen alaptörvény-ellenességet, és – mivel eljárása során az Alkotmánybíróság előtt mérceül kizárólag az Alaptörvény áll –, csak alapos alkotmányjogi mérlegelés után dönthető el, hogy [...] egyes szabálysértések, akár külön-külön, akár összességükben alaptörvény-ellenességhez vezettek-e.” {3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [50]; 3305/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [51]}
- [43] 2. Az eljárási törvények abszolút és relatív, más kifejezéssel élve objektív és szubjektív kizárási okokat ismernek. Abszolút kizárási ok esetén nincs lehetőség a mérlegelésre, a kizárási okot meg kell szüntetni. Relatív kizárási ok fennállása akkor merül fel, ha az ügyet intéző személy bármely okból elfogult (személyes ismeretség, barátság, üzleti kapcsolat vagy haragos viszony stb.). Relatív kizárási ok esetén az ügyet intéző személy kizárását mérlegelni lehet.
- [44] A vizsgált ügyben előterjesztett alkotmányjogi panasz alapvetően a pártatlan bírósághoz való jog objektív nézőpontját – vagyis nem az érintett bíró személyes viselkedését – érinti. Az alkotmányjogi panasz maga sem állítja, hogy az érintett bíróval szemben – aki a panasz szerint az alapeljárásban az indítványozóra kedvező hatásúnak mondható döntést hozott, amikor igazolási kérelmének helyt adott – szubjektív elfogultsági ok állna fenn.
- [45] A pártatlanság hiánya a döntéshozó személyével kapcsolatos olyan tényező, amelyet az ügyre vonatkozó jogi tények, körülmények határozhatnak meg (objektív kizárási ok), vagy a félhez fűződő viszonyában fejeződik ki elfogultság formájában (szubjektív kizárási ok). A kizárás objektív okai azt tükrözik, hogy a törvényhozó milyen élethelyzeteket tart eleve összeférhetetlennek a pártatlanság látszatával. Nem az a döntő fontosságú, hogy a döntéshozó vagy abban résztvevő bíró ténylegesen elfogult-e, hanem az, hogy ha az ügyben a fél vagy a felek valamelyike számára kedvezőtlen (vagy éppen kedvező) döntés születik, akkor a bíróság ne legyen elfogultsággal, részrehajlással vádolható. A kizárás ezért adott esetben a bíróságnak és a bírónak is érdeke.
- [46] Az alapeljárásban való részvételnek mint abszolút kizárási oknak általánosan ismert esetét szabályozza a jogalkotó akkor, amikor kimondja, hogy a perorvoslat elintézéséből ki van zárva az a bíró, aki a perorvoslattal támadott határozat meghozatalát megelőző bírósági eljárásban részt vett. Előfordulhat, hogy az ügyet intéző személy, aki az elsőfokú bíróság bírójaként eljár az ügyben, mire az ügy perorvoslati szakaszba ér, már a perorvoslati bíróságnál dolgozik, és őt jelölik ki mások mellett az ügyintézésre. Ha az ügyet első fokon intéző személlyel szemben a perorvoslati eljárásban nem érvényesülne az abszolút kizárási ok, és ugyanő járhatna el az ügyben a perorvoslati szakaszban is, az a perorvoslati jogintézmény kiüresedéséhez vezethetne. Ez akkor is így van, ha a Kp. értelmében a felülvizsgálat nem rendes, hanem rendkívüli perorvoslat. A perorvoslati eljárásban eljáró bírónak, ha részt vett az ügy intézésében az alapeljárásban is, saját megelőző eljárását kellene értékelnie, ami összeegyeztethetetlen a pártatlanság látszatának követelményével. Habár a felülvizsgálati kérelem befogadásáról szóló eljárásnak más perorvoslatához képest sajátosságai vannak (pl. a kérelem tartalma), ha a felülvizsgálati kérelem eljárási szempontból megfelelő, akkor a befogadhatóság tartalmi vizsgálatára kerül sor, ami mérlegelést igénylő kérdés.
- [47] 3. A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat hangsúlyozza, hogy „[a] pártatlanság követelményének tényleges érvényesülését elsődlegesen az eljárási törvényekben megfogalmazott kizárási szabályok garantálják. [...] Az abszolút kizárási okok lényege, hogy azok bármelyikének fennállása kizárja a bírót az eljárásból anélkül, hogy vizsgálnák, ténylegesen elfogult-e a bíró. A relatív kizárási okok esetében viszont vizsgálandó a bíró esetleges elfogultsága.” {21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [39]}

- [48] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogorvoslati eljárás pártatlanságának megítélésekor jelentőséget tulajdonít annak, hogy a korábbi eljárásban milyen volt a bírói szerepvállalás jellege, tehát a jogorvoslati eljárásban eljáró bíró a megelőző eljárásban milyen eljárási cselekményben vett részt [pl. 3085/2018. (III. 14.) AB határozat, 3165/2019. (VII. 10.) AB határozat]. A 3085/2018. (III. 14.) AB határozat olyan panaszt bíralt el, amelyben az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét részben azért állította, mert a kúriai tanácsban olyan bíró járt el, aki ügyében az elsőfokú eljárás során tárgyalást tűzött ki és folytatott le. Állította, hogy szerinte ez a bíró „nem vehetett volna részt a felülvizsgálati eljárásban, tőle pártatlan és független döntés nem volt várható. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alapügyben még alkalmazandó régi Pp. [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény] értelmében [21. § (3) bekezdés] a felülvizsgálati kérelem elbírálása során az a bíró nem járhatott el, »aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozatok bármelyikének meghozatalában részt vett«. A határozat értelmében »a Kúria eljárása idején hatályos szabályozás szerint a bíróval szembeni abszolút kizárási ok nem állt fenn, a Kúria felülvizsgálatban eljáró tanácsa összeállításával nem sértette meg a régi Pp. 21. § (3) bekezdése rendelkezését. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének mérlegelést nem tűrő esete tehát nem állapítható meg.«” (Indokolás [31])
- [49] A 3085/2018. (III. 14.) AB határozat megállapította azt is: önmagában az, hogy a bíró a korábbi eljárási szakban törvény által megengedetten részt vett, nem eredményezi sem a bíró, sem az eljáró kúriai tanács pártatlanságának hiányát, azaz elfogultságát. „A szabályozás jelenlegi szigorúbb feltételei – melyek már abszolút kizárási okként határozzák meg a bíró korábbi eljárásban való részvételét és nem csak az alapeljárásban való döntéshozatali részvételt tekinti kizárási oknak – alapvetően a jogorvoslat fogalmi tartalmának kiteljesítését szolgálják; jelesül, hogy aki valamilyen döntés meghozatalában, vagy akár csak előkészítésében részt vett, az ennek a döntésnek vagy eljárásnak a felülvizsgálatában – függetlenül, hogy egyébként elfogult-e vagy sem – ne vehessen részt.” (Indokolás [38])
- [50] A jelen ügyben megállapítható, hogy – szemben a 3085/2018. (III. 14.) AB határozattal elbíralt ügygel – a törvényi környezet mérlegelést nem tűrő esetet tartalmaz a bíró kizárását illetően.
- [51] A jelen ügyben a Kp. az objektív kizárási okot illetően másként fogalmaz, mint a régi Pp. A kizárási okokat többféleképpen lehet szabályozni. Azt, hogy a perorvoslati eljárásból ki kell-e zárni azt a bírót, aki a perorvoslattal támadott határozat meghozatalát megelőző bírósági eljárásban részt vett, vagy azt a bírót kell kizárni, aki a perorvoslattal érintett határozatok bármelyikének a meghozatalában részt vett, általánosságban a törvényhozóra tartozó mérlegelési kérdés. A törvényben szereplő objektív kizárási okok kötelezettséget rónak a bíróságokra. A jelen ügy elbírálásánál alkotmányjogi szempontból annak van jelentősége, hogy volt-e a bírónak olyan kötelezettsége, hogy az eljárásból kizárt voltát észlelje. Az abszolút kizárási ok, ha megvalósul, a bírót kizárja az eljárásból anélkül, hogy további vizsgálódást kellene folytatni.
- [52] 4. A Kp. feltételhez köti a kizárást a vizsgált körben: az a bíró van kizárva, aki „a perorvoslattal támadott határozat meghozatalát megelőző bírósági eljárásban részt vett”. Az általános hatáskörű bíróság az elintézésben történő részvételnek minősíti az olyan perbeli cselekmények végzését, amelyek az érdemi döntést célozták, vagy arra kihatással lehettek”. A kitűzés a Kp. és Pp. rendszerében nem formális cselekmény, hanem az ügy előbbre vitele, és megelőzi azt a bírónak a személyes meggyőződése létrejötte arról, hogy a keresetlevél formai és tartalmi szempontból alkalmas a kitűzésre. Hasonlóan az alperes nyilatkozattételre felhívása is az elintézés része, a tárgyalás előkészítése, amire akkor kerülhet sor, ha a keresetlevél érdemben elbírálható. Az igazolási kérelemnek helyt adás pedig a mulasztó felet terhelő jogkövetkezmény alóli mentesítés, amely minden kétséget kizáróan az érdemi döntésre kihatással lehet, mert jellemzően az elmulasztott cselekmény vagy határidő kihat az érdemi döntésre.
- [53] 5. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azokban az esetekben, amikor a felülbírálatot elvégző tanács tagjait nem, csak az alsóbb fokú bíróság tagjait érinti kizárási szabály, a jogerős bírói ítéletet nem semmisíti meg [2/2020. (I. 2.) AB határozat, Indokolás [32]]. A 25/2017. (X. 17.) AB határozat értelmében továbbá, objektív kizárási ok feltétlen érvényesítése nem minden esetben követelmény, de ez alól csak kényszerítő okon alapuló kevés kivétel képzelhető el. Ilyen kivétel lehet, ha a kizárási szabály alkalmazása esetén nem lenne olyan bíró vagy bírósági tanács, amely eljárhatna az ügyben, és az így keletkező akadály a bíróságok rendelkezésére álló igazgatási eszközök alkalmazásával (kirendelés, más ügyszakos bíró ideiglenes kijelölése) sem volna elhárítható (Indokolás [33]).

- [54] 6. A pártatlan bíróhoz való jog törvényességi kritériumai különböznek a pártatlan bíróhoz való jog alkotmányossági kritériumaitól. Az Alkotmánybíróság gyakorlata a pártatlanság objektív feltételei vizsgálata során is a pártatlanság látszatát követeli meg. Ha azonban a fentiek szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének a mérlegelést nem tűrő esete állapítható meg, a kizárás alkalmazásának kötelezettsége alól felmentésre nincs lehetőség.
- [55] Az alkotmányjogi panasz értelmében az indítványozó esetében a törvényszék tanácsának az elnöke olyan eljárási cselekményeket végzett, amelyek összességükben a kifejtettek alapján az elintézésben való részvételnek minősülnek. Különösen ilyennek minősül az igazolási kérelemnek való helyt adás. A jelen esetben a törvény szerint kizárt bíró felülvizsgálati eljárásban való részvétele elhárítására nem volt lehetősége az indítványozónak. Az alapügyben további jogorvoslásra, a végzés megtámadására az általános hatáskörű bíróság előtt nincs lehetőség, a támadott végzés végleges, kényszerítő okon alapuló kivétel a kizárás érvényesülése alól nem állapítható meg, ezért a jelen esetben nemcsak törvényességi kérdés, hanem alkotmányossági sérelem is az, hogy az alkotmányjogi panasszal érintett perorvoslati eljárásban olyan bíró vett részt, akivel szemben objektív kizárási ok állt fenn, amit a felülvizsgálati eljárásban eljáró bírói tanács egyik tagja sem észlelt, vagy annak nem tulajdonított jelentőséget. Ezt a körülményt a jelen esetben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek kell tekinteni.
- [56] 7. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította a kúriai végzés alaptörvény-ellenességét és azt – az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján – megsemmisítette.

Budapest, 2021. október 26.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [57] A határozat rendelkező részével és a döntés érdemét alátámasztó indokolás megállapításainak legtöbb elemével elvileg egyetértek.
- [58] Az egyedüli kivétel ez alól az Indokolás IV/5. bekezdésének első mondata (Indokolás [53]), amellyel azonosulni nem tudok. A többségi indokolás e tekintetben a következőket rögzíti: „Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azokban az esetekben, amikor a felülbírálatot elvégző tanács tagjait nem, csak az alsóbb fokú bíróság tagjait érinti kizárási szabály, a jogerős bírói ítéletet nem semmisíti meg [2/2020. (I. 2.) AB határozat, Indokolás [32]].”
- [59] Elfogadom, hogy lehetnek olyan körülmények, mint a határozatban hivatkozott 2/2020. (I. 2.) AB határozat esetében, amelyek a büntető igazságszolgáltatás esetében kivételes helyzetet eredményeznek.
- [60] Meggyőződésem szerint a különleges körülmények indokolta speciális megítélést azonban szigorúan el kell határolni attól a megközelítéstől, hogy az alsóbb fokú bíróság tagjait érintő kizárási szabályok figyelembe-

vételének elmulasztását az Alkotmánybíróság fő szabály szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog olyan szintű megsértésének minősíti, amely alapot adhat az alaptörvény-ellenesség megállapítására és a bírósági határozat(ok) megsemmisítésére.

- [61] E témakör vizsgálatánál azt is szeretném rögzíteni, hogy a közelmúltban több jogszabálmódosítás is a pártatlanságra vonatkozó szabályok megerősítését célozta, a magasabb szintű bíróságok szigorúbb törvényességi vizsgálatának utat biztosítva.

Budapest, 2021. október 26.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

- [62] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2021. október 26.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [63] A határozat rendelkező részével egyetértek, indokolásával kapcsolatban az alábbiakra kívánok rámutatni.
- [64] Nézetem szerint a bírókra vonatkozó, jogorvoslati eljárásból történő abszolút kizáró szabály sérelme sokkal inkább az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslati jog sérelmét valósítja meg, mint a pártatlan bíróhoz (bírósághoz) való jog sérelmét. Nem vitatva, hogy az említett kizárási szabály sérelme egyébként együtt járhat a pártatlanság látszatának sérelmével is, mégis, mint azt a határozat is idézi a 3085/2018. (III. 14.) AB határozatból: „A szabályozás szigorúbb feltételei – melyek már abszolút kizárási okként határozzák meg a bíró korábbi eljárásban való részvételét és nem csak az alapeljárásban való döntéshozatali részvételt tekinti kizárási oknak – alapvetően a jogorvoslat fogalmi tartalmának kiteljesedését szolgálják; jelesül, hogy aki valamilyen döntés meghozatalában, vagy akár csak előkészítésében részt vett, az ennek a döntésnek vagy eljárásnak a felülvizsgálatában – függetlenül attól, hogy egyébként elfoglalt-e vagy sem – ne vehessen részt.” (Indokolás [38])
- [65] A jelen határozat indokolása maga is hivatkozik arra, hogy „[h]a az ügyet első fokon intéző személlyel szemben a perorvoslati eljárásban nem érvényesülne az abszolút kizárási ok, és ugyanő járhatna el az ügyben a perorvoslati szakaszban is, az a perorvoslati jogintézmény kiüresedéséhez vezethetne.” (Indokolás [46])
- [66] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás sérelmére hivatkozott a pártatlan bíráskodáshoz fűződő jogának sérelmével összefüggésben; a jogorvoslatihoz való jog sérelmét külön nem említette. Tekintettel arra, hogy nézetem szerint a tisztességes eljáráshoz való jog tágabb értelemben vett fogalmi körébe az Alaptörvény XXVIII. cikke egyes más bekezdéseiben foglaltak is hozzátartoznak; így a bírósági peres ügyekben hozott döntések elleni jogorvoslati jog biztosítása e tágabb értelemben vett tisztességes bírósági eljárásnak is részét képezi, nem látom eljárásjogi akadályát annak, hogy az indítványnak megfelelően a Kúria sérelmezett döntése megsemmisítésre kerüljön. Mindenesetre nézetem szerint egyértelműbbé tette volna az indítványt, illetve tenné a hasonló indítványokat, ha a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére történő hivatkozás mellett a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslati jog sérelme is megjelölésre került volna, illetve kerülne.

Budapest, 2021. október 26.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/943/2021.

